

ються, – це оптимальний склад і структура активів, а також ефективне управління ними. Стійкість підприємства та потенційна результативність бізнесу багато в чому залежать від якості поточних активів, від того, скільки задіяно обігових засобів і яких зокрема, яка величина запасів і активів у грошовій формі тощо. Коли підприємство зменшує запаси і ліквідні засоби, то воно може більше задіяти капіталу у виробничому процесі і, таким чином, збільшити прибуток. Однак разом із тим зростає ризик неплатоспроможності підприємства і навіть його зупинки внаслідок недостатності необхідних напівфабрикатів, сировини чи матеріалів.

Наступний значний внутрішній фактор фінансової стійкості – склад і структура фінансових ресурсів, правильний вибір тактики і стратегії управління ними. Чим більше у підприємства власних фінансових ресурсів, насамперед прибутку і фондів, що формуються на його рахунку, тим більша впевненість у збереженні ним фінансової стійкості. При цьому важливий не лише загальний обсяг прибутку, а й структура його розподілу і особливо та частина, яка спрямовується на розвиток виробництва [7].

Висновки

Фінансова стійкість – комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Тому її слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності – на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності.

Порівнюючи економічну і фінансову стійкості можна зазначити, що фінансова стійкість формується внаслідок стабільного одержання підприємством прибутків, що створює можливість для вільного маневрування та ефективного використання грошових коштів і сприяє підвищенню ритмічності та надійності процесів матеріально-технічного постачання, виробництва і реалізації продукції, і є головною складовою економічної стійкості підприємства, яка охоплює не тільки фінансові, а й інші ресурси підприємства, їх розподіл і використання для забезпечення стабільного розвитку і функціонування.

Список використаних джерел

1. Абрютіна М.С. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: [навчально-практичний посібник] / М.С. Абрютіна, А.В. Грачов. – М: Справа і Сервіс, 1998. – 256 с.
2. Бочаров В.В. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / В.В. Бочаров. – Пітер, 2009. – 240 с.
3. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: [навч. посіб. – 3-тє вид., перероб. і доп.] / М.Я. Коробов. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 294 с.
4. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: [монографія] / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.
5. Лиференко Г.Н. Финансовый анализ предприятия: [учеб. пособие] / Г.Н. Лиференко. – М.: Изд-во «Экзамен», 2005. – 160 с.
6. Савицька Г.В. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – М.: Нове знання, 2005. – 651 с.
7. Старостенко Г.Г. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / Г.Г. Старостенко, Н.В. Мірко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.

*І.В. КОВАЛЬЧУК,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
Л.П. МУРЕНКО,
Національний університет харчових технологій*

Механізм розподілу та використання прибутку підприємства

У статті розглядається економічна роль прибутку. Визначено, що рівень і сума прибутку складаються під впливом безлічі факторів, що впливають на неї як негативно, так і позитивно. Наведено основні етапи його розподілу. Розглянуто можливі шляхи використання прибутку.

Ключові слова: прибуток, податок на прибуток, принципи, розподіл та використання прибутку.

*І.В. КОВАЛЬЧУК,
к.э.н., доцент, Национальный университет пищевых технологий,
Л.П. МУРЕНКО,
Национальный университет пищевых технологий*

Механизм распределения и использования прибыли предприятия

В статье определена экономическая роль прибыли. Определено, что уровень и сумма прибыли складываются под влиянием множества факторов, влияющих на нее как негативно, так и позитивно. Приводятся основные этапы ее распределения. Рассмотрены возможности использования прибыли.

Ключевые слова: прибыль, налог на прибыль, принципы, распределения и использования прибыли.

*I. KOVALCHUK,
candidate of economic sciences, National University of Food Technologies,
L. MURENKO,
National University of Food Technologies*

The mechanism of distribution and use of company profits

In the article the economic role of profit is considered. It was determined that the level and amount of profit formed under the influence of many factors that affect it negatively and positively. The main stages of its distribution are presented. Considered potential ways to use profit.

Keywords: profit, profit tax, principles, profit distribution, use of profit.

Постановка проблеми. Економічний розвиток в Україні може бути лише за умови зростання підприємницької активності в усіх сферах економіки. Прибуток узагальнює всі результати господарської діяльності підприємства та визначає ефективність його роботи. Незважаючи на велику кількість наукових публікацій з теми дослідження, проблемні аспекти управління прибутком підприємства залишаються недостатньо розглянутими та потребують подальшого вивчення. Тому доцільно розглянути механізм його формування та використання.

Метою статті є визначення процесу розподілу та використання прибутку підприємства, що є джерелом формування його капіталу, задля забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значну увагу питанням формування та використання прибутку підприємств приділено у працях І.О. Бланка, І.М. Парасій–Вергуненка, Г.В. Савицької, С.В. Мочерного, О.І. Вужинської, М.І. Горбатюка, Ю.В. Гончарова, В.В. Іванієнка, В.М. Івахненка, А.П. Ковальова, В.М. Опаріна, А.М. Поддєрьогіна та інших вчених. Разом із тим залишається необхідність проведення дослідження щодо пошуку та аналізу факторів, які формують прибуток підприємства в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий результат підприємства – прибуток, збиток або нульовий результат (коли доходи дорівнюють збиткам). Позитивне значення прибутку є основним джерелом фінансування діяльності підприємства. Адже саме від величини цього показника залежить рівень платоспроможності підприємства та можливості його економічного розвитку [3].

Визначення «прибуток» різні науковці розкривають по-різному, проте вкладають схожий зміст у його значення.

І.М. Парасій–Вергуненко визначає прибуток як фінансовий показник результативності діяльності банку, величина якого залежить від трьох основних компонентів: доходів, витрат і податків, сплачених до бюджету [7].

На погляд Г.В. Савицької, прибуток – це частина чистого доходу, який безпосередньо одержують підприємства після надання послуг як винагороду за вкладений капітал і ризик підприємницької діяльності [9].

Узагальнюючи, слід зазначити, що прибуток – це економічний підсумок фінансово–господарської діяльності підприємств, який виражається у вартісній (грошовій) формі.

Прибуток підприємства є об'єктом розподілу. Під його розподілом розуміють спрямування прибутку в бюджет і використання на підприємстві та за його межами. Законодавчо розподіл прибутку регулюється в тій його частині, яка надходить до бюджетів різних рівнів у вигляді податків та інших обов'язкових платежів. Визначення напрямів витрачання прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства, структури статей його використання знаходиться в компетенції підприємства.

Принципи розподілу прибутку можна сформулювати так:

- прибуток, отриманий підприємством у результаті здійснення виробничо–господарської та фінансової діяльності, розподіляється між державою і підприємством як господарючим суб'єктом;

- прибуток для держави надходить у відповідні бюджети у вигляді податків, обов'язкових платежів, ставки яких не можуть бути довільно змінені. Склад і ставки податків, порядок

їх нарахування і внесення до бюджетів встановлюються законодавчо;

- величина прибутку підприємства, що залишилася в його розпорядженні після сплати податків, не повинна знижувати його зацікавленості у зростанні обсягів виробництва та поліпшенні результатів виробничо–господарської і фінансової діяльності;

- прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, насамперед направляється на заощадження, забезпечення його подальшого розвитку, і тільки в іншій частині – на потреби споживання [1].

При аналізі та оцінці прибутковості необхідно враховувати те, що на неї впливають різні фактори, як зовнішні, так і внутрішні. До зовнішніх можна віднести систему оподаткування, державне регулювання цін, нормативні документи галузі, в якій працює підприємство, умови та ставки кредитування. До внутрішніх входять цінова політика, обсяг діяльності (кількість та номенклатура продукції, ціни), обсяг та характеристика витрат обігу, чисельність працівників, фонд оплати праці, а також показники ефективності роботи обладнання та працівників тощо [5].

Прибуток на підприємстві може бути використаний для задоволення різноманітних потреб. По–перше, він спрямовується на формування фінансових ресурсів держави, фінансування бюджетних видатків. Це досягається вилученням у підприємств частини прибутку в державний бюджет. По–друге, прибуток є джерелом формування фінансових ресурсів самих підприємств і використовується ними для забезпечення господарської діяльності.

У розподілі прибутку можна виділити два етапи.

Перший етап – це розподіл загального прибутку. На цьому етапі учасниками розподілу є держава й підприємство. У результаті розподілу кожний з учасників одержує свою частку прибутку. Пропорція розподілу прибутку між державою і підприємствами має важливе значення для забезпечення державних потреб і потреб підприємств. Це одне з принципових питань реалізації фінансової політики держави, від правильного вирішення якого залежить розвиток економіки в цілому.

Другий етап – це розподіл і використання прибутку, що залишився в розпорядженні підприємств після здійснення платежів до бюджету. На цьому етапі можуть створюватися за рахунок прибутку цільові фонди для фінансування відповідних витрат [8].

Для підвищення ефективності виробництва дуже важливо, щоб при розподілі прибутку було досягнуто оптимальності в задоволенні інтересів держави, підприємства і працівників. Держава зацікавлена одержати якомога більше прибутку до бюджету. Керівництво підприємства прагне спрямувати більшу суму прибутку на розширене відтворення. Акціонери і працівники зацікавлені у збільшенні їхньої частки у використанні прибутку.

Проте, на нашу думку, якщо держава встановлює дуже високі податки, це не є ефективним способом розвитку виробництва, тому що в результаті скорочується обсяг випуску і реалізації продукції, і це навпаки зменшує надходження коштів до бюджету.

Те саме може статися, якщо всю суму прибутку використати на виплату дивідендів акціонерам підприємства. У цьому разі в перспективі зменшиться виробництво продукції, оскільки не оновлюватимуться основні виробничі фонди, скоротиться

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

власний виробничий капітал, що в кінцевому підсумку може стати причиною банкрутства підприємства [9].

Також якщо зменшується частка дивідендних виплат у використанні прибутку, то це, у свою чергу, призведе до зниження інвестиційної привабливості підприємства. Тому на кожному підприємстві має бути знайдено оптимальний варіант розподілу прибутку. Велику роль у цьому має відіграти аналіз господарської діяльності.

На підприємстві можливо використовувати прибуток на поповнення статутного капіталу, утворення та поповнення резервного капіталу, а також спрямовувати його на виплату дивідендів та інші цілі. Відрахування на формування фондів підприємство здійснює лише в тому разі, якщо їх створення передбачене установчими документами. Частина прибутку може залишатися нерозподіленою.

Прибуток, спрямований на поповнення статутного капіталу, може використовуватися для збільшення майна підприємства за рахунок фінансування об'єктів виробничого та невиробничого призначення, що вводяться в експлуатацію, придбання техніки, обладнання та інших основних засобів, фінансування приросту оборотних активів тощо. За рахунок резервного капіталу покриваються невідшкодовані збитки від стихійного лиха, нестача власних оборотних активів, погашається безнадійна дебіторська заборгованість, виплачуються дивіденди за привілейованими акціями у разі відсутності прибутку тощо.

При спрямуванні прибутку на розвиток виробництва за його рахунок фінансуються витрати на технічне переозброєння виробництва, освоєння нових технологій, здійснення природоохоронних заходів, нове будівництво виробничих потужностей, вдосконалення технологій і організації виробництва, поповнення власних оборотних активів, робляться внески на створення статутних капіталів інших підприємств і утримання союзів, концернів, асоціацій, до складу яких входить підприємство, погашаються довгострокові кредити, взяті на виробничий розвиток, і відсотки за ними тощо.

При спрямуванні прибутку на соціальний розвиток фінансуються витрати на будівництво житла і об'єктів культурно-побутового обслуговування, утримання будівель і споруд, призначених для культурно-освітньої і фізкультурно-оздоровчої роботи серед працівників підприємства, тощо.

За рахунок коштів, відраховуваних від прибутку на матеріальне заохочення, виплачується винагорода працівникам за підсумками роботи за рік, одноразове заохочення працівників за якісне і своєчасне виконання особливо важливих виробничих завдань (робіт), видається матеріальна допомога робітникам і службовцям, оплачуються додаткові відпустки, виплачується допомога працівникам, що виходять на пенсію, і надбавки до пенсій пенсіонерам, що працюють, дивіденди за акціями і вкладками членів трудового колективу в майно підприємства, оплачується зменшення тривалості робочого дня для окремих категорій працівників тощо.

За рахунок прибутку, який спрямовується на інші цілі, покриваються суми штрафів і пені, які сплачуються підприємствами за порушення нормативних актів про охорону праці, навколишнього середовища, податкового законодавства за платежами до бюджету, позабюджетних і державних цільових фондів, проценти за прострочені кредити тощо.

В акціонерних товариствах розподіл чистого прибутку може мати певні особливості. Зокрема, частина прибутку може спрямовуватись у фонд дивідендів для розподілу між засновниками, акціонерами [2].

Господарським кодексом України встановлено, що кожен суб'єкт господарювання має право самостійно розпоряджатися прибутком у відповідності до законодавства, укладеними договорами і статутом підприємства. Єдине, чим держава регламентує дії підприємства, – це податки з супутніми їм пільгами і санкціями.

З 1 січня 2016 року запрацювали зміни з податку на прибуток, внесені законом України від 24.12.2015 №909–VIII. Серед основних нововведень, зокрема, такі: перш за все зберігається ставка податку на прибуток на рівні 18%, квартальний звітний період складається наростаючим підсумком, скасовуються щомісячні авансові внески із 2016 року, зберігаються авансові внески при виплаті дивідендів [6]. На нашу думку, оприлюднені нововведення в Податковому кодексі особливих змін не принесли.

Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після оплати всіх податків, використовується згідно зі статутом підприємства та зі згоди трудового колективу. Відповідно до головних напрямів використання цей прибуток може бути використаний:

- на розподілений прибуток, що спрямовується за межі підприємства на виплату матеріального заохочення та дивідендів, на благодійний фонд;

- на нерозподілений прибуток, що залишається на виробничий та соціальний розвиток підприємства та на страховий фонд [4].

Основною метою планування прибутку є оптимізація пропорції між розподіленим та нерозподіленим прибутком. Доля кожної частини на підприємстві вирішується колегіально, тобто враховуються всі позитивні та негативні сторони діяльності підприємства і створюється певний оптимальний варіант.

Основні напрями використання прибутку залежать від його потреб. А потреби в свою чергу базуються на ефективності діяльності.

Напрями використання прибутку:

1. Фінансування розвитку матеріально-технічної бази підприємства (виробничий фонд), авансування основного капіталу. Потреба визначається на основі реального стану основних фондів підприємства, їх ліквідність та пригідність до експлуатації.

2. Фінансування приросту власних обігових коштів, авансування оборотного капіталу. Потреба визначається виходячи із власних обігових коштів та коштів, які необхідні для росту товарообігу.

3. Фінансовий резерв або фонд ризику (фонд регулювання цін). Потреба в формуванні резервного фонду передбачається статутом підприємства згідно чинного законодавства України.

4. Кошти, спрямовані на погашення кредитів банку. Підприємство не може обійтися без кредитів, як короткострокових, так і довгострокових. Кошти, які спрямовуються на виплату відсотків за користування кредитом та погашення самого кредиту, мають здійснюватися у точно визначені терміни.

5. Кошти на соціальний розвиток та заохочення трудового колективу визначаються рішенням загальних зборів. Такі

фінансування дають змогу покращити умови праці та відпочинку працівників трудового колективу, заохотити та спонукати їх до ефективної та високопродуктивної роботи.

Висновки

У процесі розподілу прибутку існують два етапи, перший полягає в тому, що прибуток розподіляється між державою та підприємством, другий етап – створення цільових фондів для фінансування витрат та забезпечення розвитку підприємства. У результаті дослідження встановлено, що основними суб'єктами розподілу прибутку є держава, підприємство, працівники. Держава отримує податки, керівництво підприємства прагне спрямувати більшу суму прибутку на розширене відтворення, а акціонери і працівники зацікавлені у збільшенні їхньої частки у використанні прибутку. На підприємстві можливо використовувати прибуток на поповнення статутного капіталу, утворення та поповнення резервного капіталу, а також спрямовувати його на виплату дивідендів.

Список використаних джерел

1. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємств: навч. посібник [для самост. вивч. дисципліни]. / Г.М. Азаренкова, Т.М. Журавель, Р.М. Михайленко. – 3-тє вид., виправл. і доп. – К.: Знання-Прес, 2009. – 299 с.

2. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навчальний посібник / М.М. Бердар. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Паливода А.В., 2012. – 464 с.

3. Горобець М.О., Мельянюкова Л.В. Економічна сутність категорії «фінансові результати» // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». ЛНТУ. Вип. 10 (37). – С. 165–169.

4. Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2008. – 603 с.

5. Нагайчук В.В. Якість прибутку як визначальний критерій розвитку підприємства: монографія / В.В. Нагайчук. – Київ: Центр ДЗК, 2014. – 168 с.

6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

7. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: І.М. Парасій-Вергуненко. Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2006. – 347 с.

8. Поддєрьогін А.М., М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 6-те вид., перероб. та допов. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.

9. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 668 с.

10. Тігова Т.М. Аналіз фінансової звітності [Навч. посіб.] / Т.М. Тігова, Л.С. Селіверстова, Т.Б. Процюк. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 268 с.

Г.І. РЯБУХА,

аспірант, Чернігівський національний технологічний університет

Фактори ефективності діяльності підприємств галузі тваринництва у ринковому середовищі

У статті пропонується поділ факторів ефективності діяльності підприємств галузі тваринництва на внутрішні та ринкові. Аналізуються показники ефективності діяльності та ринкові фінансові мультиплікатори флагманів галузі тваринництва України. Пропонується урахування внутрішніх факторів для раціонального використання підприємством наявних та залучених ресурсів, а ринкових факторів – для формування вартості підприємства на фондовому ринку та посилення його конкурентної позиції.

Ключові слова: ефективність діяльності, галузь тваринництва, фінансові мультиплікатори.

Г.І. РЯБУХА,

аспірант, Черниговский национальный технологический университет

Факторы эффективности деятельности предприятий отрасли животноводства в рыночной среде

В статье предлагается разделение факторов эффективности деятельности предприятий отрасли животноводства на внутренние и рыночные. Анализируются показатели эффективности деятельности и рыночные финансовые мультипликаторы флагманов отрасли животноводства Украины. Предлагается учитывать внутренние факторы для рационального использования предприятием имеющихся и привлеченных ресурсов, а рыночные факторы – для формирования стоимости предприятия на фондовом рынке и усиления его конкурентной позиции.

Ключевые слова: эффективность деятельности, отрасль животноводства, финансовые мультипликаторы.

G. RYABUKHA,

postgraduate Chernihiv National Technological University

Operational efficiency factors of the livestock industry in the market environment

The article proposes to split operational efficiency factors of the livestock industry enterprises on both internal and market-based. Operational efficiency indicators and financial market multiples of the flagships of Ukrainian livestock industry are analyzed. We propose to use internal factors for more rational use of existing funds and borrowed resources and market-based factors for both formation of enterprise value on the stock market and strengthening its competitive position.

Keywords: operational efficiency, livestock industry, financial multiples.